

AGROBIZNES, FAN VA TEXNOLOGIYALAR

ILMIY-AMALIY
ELEKTRON
JURNALI

Агробизнес, наука и технологии

Agribusiness, science and technology

№ 083688

ISSN:
3060-5245

Toshkent-2026

Platform & workflow by
OJS / PKP

BOSH MUHARRIR

Oblomuradov Narzullo Naimovich – i.f.d. (DSc), professor.

Bosh muharrir o'rinbosarlari:

Islamov Soxib Yaxshibekovich – q.x.f.d. (DSc), professor.

Sultonov Kamoliddin Sadriddinovich – q.x.f.d. (DSc), professor.

Farmonov To'liqin Xayitmurodovich – i.f.d. (DSc), professor.

Muharrir:

Beglayev Uchqun Xurramovich – i.f.f.d. (PhD), dotsent.

Tahrir hay'atining xalqaro a'zolari:

Kusainov Xalel Xaymullayevich – i.f.d. professor (Qozog'iston davlat texnologiya universiteti)

Vilija Aleknevičienė – i.f.d. professor (Universitet Vitovta Velikogo)

Gilbert Ludwig – professor, (Jamk University of Applied Sciences)

Bobojonov Ixtiyor Baxtiyorovich – i.f.d. professor (Germaniyaning Leybnits nomidagi Markaziy Osiyoda qishloq xo'jaligini rivojlantirish instituti (IAMO))

Daiva Makutenene – professor, (Vilniaus Magnus universiteti, Litva)

Xaitboyeva Nargiza Alikulovna – i.f.d. dotsent (Tojikiston davlat huquq, biznes va siyosat universiteti)

Tahrir hay'ati:**08.00.00-Iqtisodiyot fanlari:**

Gulyamov Saidasror Saidaxmedovich – i.f.d. (DSc), professor;

Saidov Muxammad-Ali Xakimovich – i.f.d. (DSc), professor;

Rustamova Iroda Baxramjanovna – i.f.d. (DSc), professor;

Ochilov Ilhom Sayitqulovich – i.f.d. (DSc), professor;

Askarov Nazimjon Niyozovich – i.f.d. (DSc), professor;

Abdullayev Altinbek Yangibayevich – i.f.d. (DSc), professor;

Boltayev Abror Sayitmuradovich – i.f.d. (DSc), dotsent;

Abduvasikov Abduaziz Abdulazizovich – i.f.n. professor;

Mamadiyarov Dilshad Uralovich – i.f.n. dotsent;

Achilov Mashrab Ulug'bekovich – i.f.f.d. (PhD), dotsent;

Galimova Feryuza Rafikovna – i.f.n. dotsent;

Odilova Dilnozaxon Barnayevna – i.f.f.d. (PhD), dotsent;

Yangiboyev Dilshod G'ulomovich – i.f.f.d. (PhD);

Saidova Dildora Nurmatovna – i.f.n. dotsent;

Dexkanova Nilufar Sagdullayevna – i.f.f.d. (PhD), dotsent;

Roziqov Jahongir Mustaqim o'g'li – i.f.f.d. (PhD), dotsent;

Boltayev Nurali Shiramatovich – i.f.f.d. (PhD), dotsent;

Ibragimova Madina Ismoilovna – i.f.f.d. (PhD), dotsent;

Javlijev Nuriddin Bektemir o'g'li – i.f.f.d. (PhD).

06.00.00-Qishloq xo'jaligi fanlari:

Shokirov Alisher Djuraboyevich – q.x.f.d. (DSc), professor;

Mardanov Husniddin Xolbozorovich – q.x.f.d. (DSc);

Abdiyev Fozil Rashidovich – q.x.f.d. (DSc);

Sattorov Maqsud Axtamovich – q.x.f.d. (DSc);

Yuldashov Nurbek Ergashovich – v.f.d. (DSc);

Xalmirzayev Dilmurad Kamilovich – q.x.f.d. (DSc), dotsent;

Namazov Ixtiyor Choriyevich – q.x.f.d. (DSc), professor;

Xudayqulov Jonibek Bozarovich – q.x.f.d. (DSc), professor;

Eshonqulov Jamoliddin Saporboy o'g'li – q.x.f.d. (DSc), professor;

Abdullayev Anvar Kodirullayevich – b.f.n., katta ilmiy xodim;

Atabayev Ma'ruf Maxmudovich – q.x.f.n. professor;

Safarov Asqar Asadullayevich – q.x.f.f.d. (PhD), dotsent;

Mustafakulov Davron Mamatqulovich – q.x.f.f.d. (PhD), dotsent;

Kasimov Botir Sadriddinovich – q.x.f.f.d. (PhD);

Akramov Umidilla Ikramdjanovich – q.x.f.n. dotsent;

Elboboyev Abdug'ani Shuxrat o'g'li – q.x.f.f.d. (PhD);

Muxammadov Yo'ldoshbek Akmal o'g'li – q.x.f.f.d. (PhD);

Maxmudova Shaxnoza Abdufattaxovna – q.x.f.f.d. (PhD), dotsent;

Idrisov Xusanjon Abdujabborovich – q.x.f.f.d. (PhD), dotsent.

MUASSIS

Toshkent davlat agrar
universiteti

ALOQA UCHUN MA'LUMOTLAR

Manzil: Toshkent viloyati, Qibray tumani, Universitet ko'chasi, 2-uy.

Jurnalning telegram manzili:

t.me/agrobiznes_elektronjurnal

E-mail: licht-1989@mail.ru

Jurnalning rasmiy sayti:

<https://www.agrobiznesjournal.uz>

Tel: +(998) 93 439 30 00

JURNALNING ILMIYLIGI:

Ma'lumot uchun, OAK
Rayosatining 30.11.2024-yildagi
№364/5-sonli qarori bilan
08.00.00-Iqtisodiyot fanlari
bo'yicha, 08.05.2025-yildagi
№370/5-sonli qarori bilan
06.00.00-Qishloq xo'jaligi fanlari
bo'yicha "Dissertatsiyalar asosiy
ilmiy natijalarini chop etish
tavsiya etilgan milliy ilmiy
nashrlar ro'yxati"ga kiritilgan.

Elektron nashr, 973 sahifa.
E'lon qilishga 2026-yil
30-sentabrda ruxsat etildi.

JURAYEVA ZILOLA TUROBOVNA

O'zbekistonda sun'iy intellekt texnologiyalarini joriy etish sharoitida inson kapitalining raqamli iqtisodiyot rivojlanishiga ta'sirini ekonometrik baholash.....582

TURDIYEV ABDULLO SAGDULLAEVICH

O'zbekiston hududlarida qurilish materiallariga talab muhiti omillarining panel bahosi.....592

TO'RAYEVA SEVINCH SIROJIDDINOVNA

Olmalik kon-metallurgiya kombinatida investitsion loyihalarni moliyalashtirish samaradorligini oshirish mexanizmlari.....602

JOMOLOV MUZAFFAR MIRZOXITOVICH

Hududlarda investitsiyalar samaradorligini kompleks baholash uslubiyoti: Toshkent viloyati shahar va tumanlari misolida.....608

KABILOVA ZEBO BABAKULOVNA

Surxondaryo viloyatining hududiy ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyoti va mehnat resurslari salohiyatini tahlili.....620

QISHLOQ XO'JALIGI FANLARI

TURDALIYEV AVAZBEK TURDALIYEVICH, YIGITALIYEV OBLOYOR DONIYORJON O'G'LI

Anor (*Punica Granatum* L) ekilgan maydonlarda tuproq biologik faolligi ko'rsatkichlarining meva hosildorligi va sifatiga ta'siri.....628

SOTIBOLDIYEVA GO'ZALXON TOLIBJONOVNA, MIRKOMILOV ABOBAKIR DILSHODJON O'G'LI

Kolmatajlangan och tusli bo'z tuproqlarda biomikrolarning selektivligi.....634

BAUETDINOVA INABAT SATULLAEVNA, TEULIEV JAKSILIK BEGDULLAEVICH, ALLANAZAROV SULTANBEK REYPAZAROVICH

Kuzgi bug'doyni yomg'irlatib sug'orish va oziqlantirish me'yorlarining tuproq suv o'tkazuvchanligiga ta'siri.....643

OCHILDIYEV O'TKIR OLLANAZAROVICH, MUSURMONOV AZZAM TURDIYEVICH, ABDUG'ANIYEV ULUG'BEK BURXONIDDIN O'G'LI, AMINJONOV BUNYODBEK BAXRAMJON O'G'LI, TURAPOV URAL YUSUPOVICH, SAYFIEV SHERZOD BEKNAZAROVICH

Tok tuplaridagi hosil yuklamasi me'yorini belgilash va uning hosildorlikka ta'sirini ilmiy asoslash.....649

MUSAYEV MANSUR SAMANDAROVICH, RAVSHANOV MIRJALOL

Ma'danli o'g'itlar me'yorlarining bahorgi bug'doy navlari don hosildorligiga ta'siri.....655

SOTIBOLDIYEVA GO'ZALXON TOLIBJONOVNA, MIRKOMILOV ABOBAKIR DILSHODJON O'G'LI

Kolmatajlangan tuproqlarda paragenetik elementlarning geokimyoviy xususiyatlari: Ca va Sr misolida.....660

IDIYEVA XADICHA FAXRIDINOVNA

O'rmon fondi yerlarining raqamli kadastr pasportini gat asosida shakllantirish (Kogon tumani misolida).....667

XALILOVA KAMOLA ABDULXODI QIZI, TUXTAYEVA DINORA NAVRUZOVNA

O'zbekistonda qarag'ay (*Pinus* L.) seleksiyasi va unga qo'yiladigan talablar.....677

TURSUNOV SAYDULLO ZOKIRJON O'G'LI

Fosforli o'g'itlarning moyli zig'ir hosildorligi va hosil tarkibiga ta'siri.....683

JURAYEV JAVLON MIRZATILLAYEVICH

Ayrim ra'noguldoshlar oilasi vakillarining asalarilar soni ortishiga ta'sir etish ko'rsatkichlari.....689

IDIYEVA XADICHA FAXRIDINOVNA

O'rmon fondi yerlarining raqamli kadastr pasportini GIS monitoring ma'lumotlari asosida takomillashtirish (Kogon tumani misolida).....695

TADJIEV MARDONQUL, OCHILDEY NAJMIDDIN NARBAEVICH, ESHQURBONOVA NIGORA ALIYAROVNA

Ingichka tolali g'o'za hosildorligining navbatlab va almashlab ekish tizimlariga bog'liqligi.....703

RAXIMOVA JAMILA SHAVKAT KIZI, BERDIBAYEVA DILFUZA BAZARBAEVNA

O'rmon tugmachaguli (*Malva Sylvestris* L.)ning botanik tasnifi, tarixi, geografik areali va bioekologiyasiga oid ilmiy tadqiqotlar tahlili.....708

TADJIEV MARDONQUL, OCHILDEY NAJMIDDIN NARBAEVICH

Almashlab ekish tizimlarning ingichka tolali g'o'zaning o'sishi, rivojlanishiga ta'siri...718

ISROILOV BAXTIYOR ABDULLAYEVICH, SOLAYEVA DINORA BAXTIYOR QIZI

Marjumakni rivojlanish fazalarini davomiyligiga ekish muddati, me'yori va usullarining ta'siri.....723

ESHQURBONOVA NIGORA ALIYAROVNA

Sug'oriladigan taqir-o'tloqi tuproqlari sharoitida ingichka tolali g'o'za naviga Agrozim bioo'g'itini ta'sirini baholash.....731

ABDULLAYEVA MAVJUDA NURIDDINOVNA, EGAMURODOV SHAXBOZ

Kuzgi boshqoli don ekinlari yetishtirishda bioo'g'itlarning tuproq unumdorligi va hosildorlikka ta'siri bo'yicha ilmiy-tadqiqot ishlarining tahlili.....736

RAXMONOV AKBAR TURAQUL O'G'LI

Tut ipak qurtining biologik va pilla mahsuldorlik ko'rsatkichlariga turli oziqlantirish usullarining ta'siri.....745

CHORIEVA ZARXOL QODIROVNA

Surxondaryo viloyati Sherobod tumani o'rta sho'rlangan tuproqlarining genetik-morfologik tuzilishi.....753

TURG'UNBOYEVA ZULFIZAR G'AYRATJON QIZI

Markaziy Osiyoda yaratilgan bug'doy navnamunalarining morfo-fenologik xususiyatlari va seleksion qiymatini baholash.....758

NURMATOVA DILDORAXON ERKINJON QIZI

Yeryong'oqning "Salomat" navida tup qalinligi va o'simliklar saqlanuvchanligiga ekish sxemasi, mineral o'g'it va biostimulyatorlarning ta'siri.....762

RAXMONOV AKBAR TURAQUL O'G'LI

Tut ipak qurtining biologik va mahsuldorlik ko'rsatkichlariga kompleks preparatning ta'siri.....769

MAMASAI DOV OLIMJON ELMUROD O'G'LI, UMIDOV SHAVKAT ERGASHEVICH

Sut xomashyosini yig'ish va dastlabki sovitish rejimlarining sifat ko'rsatkichlari barqarorligiga ta'siri.....776

ABDULLAYEV ZOKIR IKROMJONOVICH, SALOHIDDINOV JAXONGIR

Qulupnay mevasini sublimatsion usulda quritishning texnologik ko'rsatkichlarini baholash.....783

YULDASHEVA GUZAL QAXXOR QIZI

Farg'ona viloyati intensiv shaftoli bog'larida fenologik fazalar bilan zararli organizmlar rivojlanishining o'zaro bog'liqligi.....789

ESHQUVVATOV JASUR

Sirdaryo viloyati sharoitida chilonjiydaning istiqbolli navlari ko'chatlarini yetishtirish texnologiyasini takomillashtirish.....794

TO'RAMATOV RUSTAM G'OPUROVICH, SHOKIROV ALISHER JO'RABOYEVICH

Qovoq navlarining takroriy muddatda yetishtirish samaradorligi.....806

JO'RAYEV SIROJIDDIN TURDIQULOVICH, ISAQOV BOBURNIRZO ULUG'BEK

O'G'LI, OLIMOVA ZULXUMORXON QAXRAMONJON QIZI, BOYLIYEV MA'RUF

G'o'zaning Gossypium Hirsutum L. mahalliy navlarida suv tanqisligiga bardoshlilikni morfofizilogik va SSR markerlar asosida kompleks baholash.....812

OSERBAEVA TAMARAXAN, KUNAKBAEV NURJAN SARSENOVICH

Qoraqalpog'iston sharoitida no'xat navlari poya balandligiga ekish muddatlari va me'yorlarining ta'siri.....818

KADIROV ABDUXALIL RO'ZMAXAMMATOVICH

Qishloq xo'jaligi yerlarining toifasini o'zgartirish jarayonlarini raqamli texnologiyalar asosida takomillashtirish.....824

ABDULLAYEV ZOKIR IKROMJONOVICH, YO'LDOSHEV O'TKIR

Mahalliy sharoitda yetishtirilgan gilos mevalarini gazli muhit sharoitida saqlashning ilmiy va amaliy asoslari.....830

ESHONQULOV JAMOLIDDIN SAPORBOY O'G'LI, TASHIMOV SULTANMUROD

CHORIYEVICH, ZARIFBAYEV JASUR SHAVKATOVICH, RAHMONOVA DILRABO

Tomchilatib sug'orishning takroriy ekilgan shirin makkajo'xori hosildorligiga ta'siri.....836

TURAYEV RUHIDDIN AMIRQULOVICH, TEMIROVA SHAXNOZA

Suv fondi yerlari monitoring yuritish usulini dasturiy ta'minotda takomillashtirish....840

KAYPNAZAROV JANDOS JUMAMBETOVICH, ORINBASAROV AJINIYAZ

ASANOVICH, PIRLANOVA BAXTIGUL SHARAPATOVNA, AYTMURATOVA NILUFAR

In Vitro usulida ekinlarni ko'paytirish va gen bankni ishga tushirish istiqbollari.....854

SHOKIROV ALISHER JO'RABOYEVICH, TO'RAMATOV RUSTAM G'OPUROVICH

Takroriy ekinda qovoq navlarining hosildorligiga oziqlanish maydoning ta'siri.....860

ARTIKOVA HAFIZA TO'YMURODOVNA, SHADIYEVA SAYYORA

Soya navlari ekilgan tajriba dalasi tuprog'ining suv o'tkazuvchanligi.....865

ABDALOVA GULISTON NURANOVNA, SHIMBERGENOVA GULZINA

Turli sug'orish tartiblarining yem-xashak ekinlarining tuproqda qoldirgan ildiz va ang'iz qoldiqlari miqdoriga ta'siri.....869

ISROILOV BAXTIYOR ABDULLAYEVICH, SOLAYEVA DINORA BAXTIYOR QIZI

Marjumakni barg shakllanishiga ekish muddati, me'yori va usullarining ta'siri.....873

ABDULAZIZOVA DILNOZA ABDULAZIZOVNA

Durdona navli mosh unidan foydalanishning bug'doy unining nonboplik xususiyatlari va non sifatiga ta'siri.....879

SHAMSIYEV AKMAL SADIRDINOVICH, ABDURAXMANOV UBAYDULLA

ZULFIQOROVICH, ESHONQULOV JAMOLIDDIN SAPORBOY O'G'LI, TO'RAMURODOV

XUSNIDDIN ASLIDDIN O'G'LI

Yeryong'oq navlarini takroriy muddatda yetishtirishning tuproq suv o'tkazuvchanligiga ta'siri.....885

UO'K. 633.351:631.53.04:631.559

QORAQALPOG'ISTON SHAROITIDA NO'XAT NAVLARI POYA BALANDLIGIGA EKISH MUDDATLARI VA ME'YORLARINING TA'SIRI

OSERBAEVA TAMARAXAN

Qoraqalpog'iston qishloq xo'jaligi va agrotexnologiyalar
instituti professori, q.x.f.n.

ORCID: 0009-0001-7167-8148

KUNAKBAEV NURJAN SARSENOVICH

Qoraqalpog'iston qishloq xo'jaligi va agrotexnologiyalar
instituti 3-kurs tayanch doktoranti

ORCID: 0009-0006-2764-9100

Annotatsiya. Maqolada no'xat navlari poya balandligining o'sishiga ekish muddatlari va me'yorlarining tasiri o'rganilgan. Polvon navi Iftixor va Yulduz navlariga nisbatan o'simlik poyasining baland bo'lib o'sishi, 5-10 aprel muddatda ekilganda hamda gektariga 90 kg miqdorida urug' sarflash no'xatning o'sishi va rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatishi aniqlangan.

Kalit so'zlar: no'xat, poya, navlar, o'simlik balandligi, ekish muddatlari, ekish me'yori, o'sish, rivojlanish.

Аннотация. В статье представлены результаты исследований влияния сроков посева и норм высева на высоту растений различных сортов нута. Установлено, что сорт Полвон характеризовался большей высотой растений по сравнению с сортами Ифтихор и Юлдуз. Результаты исследований показали, что посев в период с 5 по 10 апреля при норме высева семян 90 кг/га оказывает положительное влияние на рост и развитие растений нута.

Ключевые слова: нут, стебель, сорта, высота растения, сроки посева, нормы высева, рост, развитие.

Abstract. The article presents the results of a study on the effects of sowing dates and seeding rates on plant height in different chickpea varieties. The results showed that the Polvon variety exhibited greater plant height than the Iftixor and Yulduz varieties. It was also established that sowing between April 5 and 10 at a seeding rate of 90 kg/ha had a positive effect on the growth and development of chickpea plants.

Keywords: chickpea, stem, varieties, plant height, planting dates, seeding rates, growth, development.

KIRISH

No'xat doni oziq-ovqatda ishlatiladi, undan har xil milliy taomlar tayyorlanadi va xashaki navlari mollarga em bo'ladi. No'xat doni tarkibida 19-30% oqsil, 4-7% moy, 47-60% azotsiz ekstraktiv moddalar, 2,4 - 12,8 % kletchatka, 0,2-4,0% kul va shuningdek V vitamini, hamda mineral tuzlar bo'ladi. Oziq-ovqatda uning oqish tusli urug'lari, mollarga esa qoramtir rangli urug'lar ishlatiladi [1].

No'xat qadimiy madaniy ekinlardan biridir. Arxeologik ma'lumotlarga ko'ra, uning qoldiqlari Falastin hududida olib borilgan qazishmalar jarayonida miloddan avvalgi IV ming yillikka oid qatlamlardan topilgan [2].

Rossiyada no'xat haqida dastlabki yozma ma'lumotlar XVIII asrning 70-yillariga borib tarqaladi. Taniqli sayohatchi S.G. Gmelin o'zining "Rossiya bo'ylab sayohat" asarida ushbu ekin Kavkaz va Bolqon mamlakatlari orqali Rossiyaning Yevropa qismiga kirib kelganini va dastlab Qrim hududida keng tarqalganini qayd etgan [7]. Hozirgi kunda no'xat Hindiston, Bangladesh, Pokiston hamda O'rta Yer dengizi mintaqasidagi mamlakatlarda keng maydonlarda yetishtirilmoqda. Olimlarning ta'kidlashicha, mazkur hududlarda no'xat ekinining keng tarqalishi va yuqori samaradorlik bilan yetishtirilishi, asosan, ushbu mintaqalarning iqlim sharoitlari ekinning biologik talablariga mos kelishi bilan bog'liq [3].

No'xat ekini baland bo'yli o'sib birinchi pastki dukkaklari yerdan balandligi yerga nisbatan yuqorida joylashsa hosilini kombayn bilan yig'ishtirib olish osonlashadi va o'simlikdagi novdalar soni ko'p bo'lsa hosildorligi oshadi [10].

Shu sababli ham no'xat ekish muddatlari, sxemalari va nav xususiyatlariga bog'liqligini tahlil etish alohida ahamiyat kasb etdi.

Dehqonchilik madaniyati rivojlangan mamlakatlarda o'simlik oqsili ishlab chiqarishni oshirish muhim vazifalardan biridir, chunki chorvachilik ratsionida protein yetishmovchiligi yem sarfining keskin ortishiga olib keladi [4].

Termiz muhandislik va agrotexnologiyalar universiteti mualliflari tomonidan no'xat navlarining ekilishi, o'sishi va hosildorligi o'rganilgan. Maqolada no'xat poyasi tik o'sishi, sershox bo'lishi va odatda 30–70 sm balandlikka ega bo'lishi qayd etilgan. Shuningdek, ekish usuli va me'yori navning o'sishi va hosildorligi bilan bog'liqligi ko'rsatilgan. [8]. Tadqiqot natijalari ekish muddati o'simlikning o'sishi va hosildorligiga sezilarli ta'sir qilishini ko'rsatgan. Erta muddatda ekilgan no'xatda vegetatsiya sharoiti nisbatan qulay bo'lib, o'sish ko'rsatkichlari va biologik hosil yuqoriroq bo'lgan [9]. Eronning Urmiya hududida o'tkazilgan tajribada no'xat 15 noyabr, 15 mart va 15 aprel muddatlarida, o'simlik zichligi esa 17–45 tup/m² oralig'ida o'rganilgan. Mualliflar ekish muddati don hosiliga sezilarli ta'sir qilganini, ammo o'simlik balandligiga ta'siri statistik jihatdan sezilarli bo'lmaganini qayd etgan. [6]. Yirik urug'li no'xat navlarida 72–120 kg/ga oralig'idagi urug' me'yorlari o'rganilgan. Tadqiqotda urug' me'yori 120 kg/gadan 72 kg/ga gacha kamaytirilganda o'simlik balandligi, unib chiqish darajasi va gullashgacha bo'lgan davr ko'rsatkichlarida pasayish kuzatilgan. Bu ekish me'yori o'simlikning dastlabki rivojlanishi va poya shakllanishiga ta'sir qilishini ko'rsatadi [5].

TAJIRIBA O'TKAZISH USLUBI

Ilmiy tadqiqot ishi Qoraqalpog'iston qishloq xo'jaligi va agrotexnologiyalar instituti tajriba dalasida 2023-2026 yillar davomida o'tkazildi.

Dala tajribasida no'xatning Polvon va Iftixor navlarini uch ekish muddatlarda (martning 3-dekadasi, aprelning 1-2- dekadalarida), uch ekish me'yorlarda (80, 90 va 100kg/ga) to'rt takrorlanishda ekildi.

Tajribalarning maqsad va vazifalaridan kelib chiqib, no'xatning navlarida fenologik kuzatuvlar va hisob ishlari olib borildi.

TAJRIBA NATIJALARI

No'xat navlarining poya balandligi shonalash, gullash, dukkaklash, pishish fazalarida aniqlandi. Polvon navi bilan Iftixor navida o'simlik poyasi balandligi jihatidan bir-biriga yaqin bo'lishi kuzatilib, Yulduz nazorat naviga nisbatan bir oz balandroq bo'ldi. Erta 25-30 mart muddatda ekish no'xat navlarining poyasi baland bo'lib o'sishiga imkon yaratdi. (3.7-jadvalga qarang).

Polvon navini erta (25-30 mart) muddatda gektariga 100 kg miqdorida urug' sarflab ekilganda shonalash fazasida 23,8 sm, gullash fazasida 38,7 sm, dukkaklash fazasida 54,3 sm va pishish fazasida 56,6 sm ni tashkil qilib, 90 kg sarflangan variantga nisbatan fazalar bo'yicha 0,7, 1,2, 1,8 va 2,3 sm ga va 80 kg me'yorda ekilgan variantga nisbatan 1,5, 2,6, 4,3 va 4,0 sm ga baland bo'lib o'sishi aniqlandi.

5-10 aprel muddatda ekilganda o'simlikning bo'yi fazalar bo'yicha o'sib borib pishish fazasida ekish me'yorlari bo'yicha 51,7, 53,5 va 55,6 sm balandlikka etishi aniqlandi. Bundan ko'rinadiki gektariga 80 kg miqdorida urug' ekilgan variantga nisbatan ekish me'yorini oshirilgan variantlarda 1,8 va 3,9 sm ga baland bo'lib o'sdi.

Polvon navi kechroq 15-20 aprel kuni ekilgan muddatda o'simlikning poyasi erta ekilgan muddatlarga nisbatan ancha past bo'lib rivojlanishi kuzatildi va ekish me'yorlari bo'yicha 48,6, 50,8, 51,9 sm balandlikda o'sdi. Bunda ekish me'yori 100 kg bo'lgan variantda o'simlikning bo'yi kam (80,90 kg/ga) urug' ekilgan variantlarga nisbatan 3,3 va 1,1 sm ga baland bo'lib o'sishi aniqlandi.

Polvon navi erta muddatda (25-30 mart) ekilganga nisbatan 10 va 20 kun kechikib ekilgan muddatlarga nisbatan o'simlik poyasi nisbatan baland bo'lib o'sishi kuzatilib, 5-10 aprel kunlari ekilganga nisbatan ekish me'yorlari bo'yicha 0,9, 0,8 va 1,0 sm ga hamda kech muddatga nisbatan (15-20 aprel) 4,0, 3,5, 4,7 sm ga balandroq bo'lib o'sishini ta'minladi. Buni no'xat erta muddatda ekilganda bahorgi salqin havo va tuproqdagi tabiiy namlikdan yuqori darajada foydalanishi bilan izohlash mumkin.

Iftixor navini erta (25-30 mart) muddatda gektariga 100 kg miqdorida urug' sarflab ekilganda shonalash fazasida 23,4 sm, gullash fazasida 40,2 sm, dukkaklash fazasida 52,2 sm va pishish fazasida 56,0 sm ni tashkil qilib, 90 kg sarflangan variantga nisbatan fazalar bo'yicha 1,2, 1,1, 1,5 va 2,2 sm ga va 80 kg me'yorda ekilgan variantga nisbatan 2,1, 2,0, 3,5 va 3,8 sm ga baland bo'lib o'sishi aniqlandi.

5-10 aprel muddatda ekilganda o'simlikning bo'yi fazalar bo'yicha o'sib borib pishish fazasida ekish me'yorlari bo'yicha 51,5, 53,1 va 55,0 sm balandlikka etishi aniqlandi. Bundan ko'rinadiki gektariga 80 kg miqdorida urug' ekilgan variantga nisbatan ekish me'yorini oshirilgan variantlarda 1,6 va 3,5 sm ga baland bo'lib o'sdi.

Iftixor navi kechroq 15-20 aprel kuni ekilgan muddatda o'simlikning poyasi pishish fazasida ekish me'yorlari bo'yicha 47,4, 49,1, 50,7 sm balandlikda o'sdi. Bunda ekish me'yori 100 kg bo'lgan variantda o'simlikning bo'yi kam

(80,90 kg/ga) urug' ekilgan variantlarga nisbatan 3,3 va 1,1 sm ga baland bo'lib o'sishi aniqlandi.

Iftixor navi erta muddatda (25-30 mart) ekilganga nisbatan 10 va 20 kun kechikib ekilgan muddatlarda o'simlik poyasi nisbatan past bo'lib o'sishi kuzatilib, 5-10 aprel kunlari ekilganga nisbatan ekish me'yorlari bo'yicha 0,7, 0,7 va 1,0 sm ga hamda kech muddatga nisbatan (15-20 aprel) 4,8, 4,7, 5,3 sm ga balandroq bo'lib o'sishini ta'minladi.

Yulduz nazorat navini erta (25-30 mart) muddatda gektariga 100 kg miqdorida urug' sarflab ekilganda pishish fazasida 54,3 sm ni tashkil qilib, 90 kg sarflangan variantga nisbatan fazalar bo'yicha 2,2 sm ga va 80 kg me'yorda ekilgan variantga nisbatan 3,0 sm ga baland bo'lib o'sishi aniqlandi. 5-10 aprel muddatda ekilganda o'simlikning bo'yi fazalar bo'yicha o'sib borib pishish fazasida ekish me'yorlari bo'yicha 50,7, 52,3 va 53,2 sm balandlikka etishi aniqlandi. Bundan ko'rinadiki gektariga 80 kg miqdorida urug' ekilgan variantga nisbatan ekish me'yorini oshirilgan variantlarda 1,6 va 2,5 sm ga baland bo'lib o'sdi.

1-jadval

No'xat navlarining fazalar bo'yicha poya balandligi, 2024-2026 yy.

Variant an	Navlar	Ekish muddatlari sana	Ekish me'yori kg	O'suv fazalari, sm			
				shonalash	gullash	dukkaklash	pishish
1	Yulduz (nazorat)	25-30 mart	80	19,4	35,6	46,7	51,3
2			90	20,9	37,9	48,1	52,1
3			100	22,1	39,5	50,4	54,3
4		5-10 aprel	80	18,3	32,4	45,6	50,7
5			90	19,6	34,9	47,2	52,3
6			100	20,7	36,1	48,3	53,2
7		15-20 aprel	80	20,1	29,6	42,3	46,5
8			90	20,8	33,4	45,6	48,6
9			100	21,7	36,1	47,4	50,3
10	Polvon	25-30 mart	80	22,3	36,1	50,0	52,6
11			90	23,1	37,5	52,5	54,3
12			100	23,8	38,7	54,3	56,6
13		5-10 aprel	80	20,5	35,2	49,2	51,7
14			90	21,8	37,9	51,8	53,5
15			100	22,3	35,8	53,2	55,6
16		15-20 aprel	80	20,2	33,2	45,3	48,6
17			90	21,6	35,3	47,2	50,8
18			100	22,4	36,8	49,5	51,9
19	Iftixor	25-30 mart	80	21,3	38,2	48,7	52,2
20			90	22,2	39,1	50,7	53,8
21			100	23,4	40,2	52,2	56,0
22		5-10 aprel	80	19,5	37,3	48,1	51,5
23			90	22,3	38,4	49,8	53,1
24			100	23,6	39,9	51,8	55,0
25		15-20 aprel	80	18,7	35,2	45,2	47,4
26			90	19,4	36,3	46,7	49,1
27			100	21,5	38,7	48,1	50,7

Yulduz navi kechroq 15-20 aprel kuni ekilgan muddatda o'simlikning poyasi pishish fazasida ekish me'yorlari bo'yicha 46,5, 48,6, 50,3 sm balandlikda o'sdi. Bunda ekish me'yori 100 kg bo'lgan variantda o'simlikning bo'yi kam (80,90 kg/ga) urug' ekilgan variantlarga nisbatan 3,8 va 1,7 sm ga baland bo'lib o'sishi aniqlandi.

Yulduz navi erta muddatda (25-30 mart) ekilganga nisbatan 10 va 20 kun kechikib ekilgan muddatlarda o'simlik poyasi nisbatan past bo'lib o'sishi kuzatilib, 5-10 aprel kunlari ekilganga nisbatan ekish me'yorlari bo'yicha 0,6, 0,2 va 1,1 sm ga hamda kech muddatga nisbatan (15-20 aprel) 4,8, 3,5, 4,0 sm ga balandroq bo'lib o'sishini ta'minladi.

Polvon navi erta muddatda (25-30 mart) ekilgan variantda pishish fazasida Yulduz nazorat variantga nisbatan o'simliklar poyasi ekish me'yorlari bo'yicha 1,3, 2,2, 2,3 sm ga, maqbul muddatda (5-10 aprel) 1,0, 1,2, 2,4 sm ga hamda kech ekilgan muddatda (15-20 aprel) 2,1, 2,2, 1,6 sm ga baland bo'lib o'sishi aniqlandi.

Iftixor navi erta muddatda (25-30 mart) ekilgan variantda pishish fazasida Yulduz nazorat variantga nisbatan o'simliklar poyasi ekish me'yorlari bo'yicha 0,9, 1,7, 1,7 sm ga, maqbul muddatda (5-10 aprel) 0,8, 0,8, 1,8 sm ga hamda kech ekilgan muddatda (15-20 aprel) 1,2, 0,5, 0,4 sm ga baland bo'lib o'sishi aniqlandi.

XULOSA

Yuqoridagi natijalardan xulosa, Polvon navi Iftixor va Yulduz navlariga nisbatan o'simlik poyasining baland bo'lib o'sishi, 5-10 aprel muddatda ekilganda hamda gektariga 90 kg miqdorida urug' sarflash no'xatning o'sishi va rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatishi aniqlandi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Atabaeva X.N., Xudayqulov J.B. «O'simlikshunoslik». Darslik. –Toshkent, 2018
2. Балашов В.В., Балашов А.В. Волгоградский нут: монографиялар. Волгоград: ФГБОУ ВПО Волгоградский ГАУ, 2013.С-108.
3. Bobokulov Z.R., Bobomirzayev P.X., Tursunov Sh.N. Zarafshon vodiysi sharoitida no'xatdan yuqori va sifatli hosil yetishtirish bo'yicha tavsiyanoma. Tavsiyanoma. Samarqand, 2025. "Access service" nashriyoti. 44 b.
4. Бобомурадов З.С., Хамдамов И.Х., Савкина Л.В. Нут – кормовая культура. // Селское хозяйство Узбекистана. 1996. № 6., с.11.
5. Bhuker A., Puneeth Raj M.S., Mor V.S., Harish M.S. Optimizing seed rate of bold seeded varieties of chickpea (*Cicer arietinum* L.) for enhancement in seed quality and yield // Journal of Food Legumes. — 2024. — Vol. 36, Issue 2.
6. Valimohammadi F., Tajbakhsh M., Saeid A. Comparison Winter and Spring Sowing Dates and Effect of Plant Density on Yield, Yield Components and Some Quality, Morphological Traits of Chickpea (*Cicer arietinum* L.) Under Environmental Condition of Urmia, Iran // Journal of Agronomy. — 2007. — Vol. 6, No. 4. — P. 571–575. DOI: 10.3923/ja.2007.571.575.

7. Олейник П. П. Рекомендации по возделыванию нута на богарных землях Узбекистана. НИИБЗ. – Ташкент, 1972. – С.13-14

8. Tadjiev K.M., Usmonov Y.U., Xolboyev M.B. No'xat (*Cicer arietinum* L.) o'simligi navlarining ekilishi, hosildorlik belgilari va yetishtirish istiqbollari // International Journal of Scientific Researchers. — 2025. — Vol. 10, Issue 1. — B. 125–127

9. Singh A., Dhillon B.S., Sidhu A.S. Productivity of Chickpea (*Cicer arietinum* L.) under Different Sowing Date and Seed Rate in South West Punjab // International Journal of Current Microbiology and Applied Sciences. — 2019. — Vol. 8, No. 5. — P. 1419–1425.

10. Hamdamova E., Suvonova G. The effect of planting methods on chickpea crop growth and yield elements. Jilin Daxue Xuebao (Gongxueban) / Journal of Jilin University (Engineering and Technology Edition) ISSN: 1671–5497 E-Publication: Online Open Access Vol: 41 Issue: 11-2022 DOI17605/OSF IO/YH3D6. PP. 354-356.

Mas'ul muharrir: Beglayev Uchqun

Musahhih: Boltayev Nurali

Sahifalovchi va dizaynerlar: Normurodov Sarvar,
Sharipov Shoxruh

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Agrobiznes, fan va texnologiyalar" ilmiy-amaliy elektron jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar mas'ul hisoblanadi. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelavermasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga murojaat qilish mumkin. Ilmiy maqolalar, reklama, hikoya va boshqa ilmiy-ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin. Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

Elektron pochta: licht-1989@mail.ru

Jurnalning telegram manzili: t.me/agrobiznes_elektronjournal

Telefon raqami: +998939018320, +998934393000

Jurnal rasmiy sayti: <https://www.agrobiznesjournal.uz>

"Agrobiznes, fan va texnologiyalar" ilmiy-amaliy elektron jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 30.11.2024-yildagi №364/5-sonli qarori bilan 08.00.00-Iqtisodiyot fanlari bo'yicha, 08.05.2025-yildagi №370/5-sonli qarori bilan 06.00.00-Qishloq xo'jaligi fanlari bo'yicha "Dissertatsiyalar asosiy ilmiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro'yxati"ga kiritilgan.

"Agrobiznes, fan va texnologiyalar" ilmiy-amaliy elektron jurnali 2023-yil 23-maydan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan C-5669225 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №083688

Manzilimiz: Toshkent viloyati, Qibray tumani,
Universitet ko'chasi, 2-uy